АЗӘРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫ МИЛЛИ МӘЧЛИСИНӘ ДЕПУТАТЛЫҒА НАМИЗӘДЛӘР

КӘНДЧИ БАЛАСЫ

Акиф Рәһим оғлу Шаһбазов 1957-чи илдә Биләсувар рајонундакы Јухары Чүрәли кәндиндә колхозчу аиләсиндә анадан олуб. Азәрбајчан Кәнд Тәсәррүфаты Академијасынын агрономлуг факүлтәсини битириб. Рајондакы МСД-дә, механики суварма идарәсиндә, үзүмчүлүк совхозунда фәһлә, бригадир, баш агроном ишләјиб, сонра рајон халг нәзарәти комитәсинин инспектору, «Бакы фәһләси» совхозунун директору, рајон халг депутатлары Советинин сәдри, ичра һакимијјәти башчысынын биринчи мүавини вәзифәләринә ирәли чәкилиб. Дөрд гызы, бир оғлу вар. Доғма кәндиндә өз аиләси тикдији евдә јашајыр.

Биләсувар республикамызын чәнуб рајонларына ачылан гапыдыр вә мән нечә илләрдир ки, бу гапыдан ичәри кечәр-кечмәз онунла көрүшә дахили бир еһтијач дујурам. Һәддиндән артыг садә, фикрини кизләтмәјән, објектив данышан, әсл демократик руһлу адамдыр. Бу јахынларадәк рајон ичра һакимијјәти башчысынын биринчи мүавини иди. 58 сајлы Биләсувар сечки даирәсиндән депутатлыға намизәдлијә гејдә алынандан сонра вәзифәсиндән истефа вериб. Онунла әввәлки көрүшләримиз адәтән Акиф мүәллимин иш отағында олдуғундан адамларла үнсијјәти, кәнд зәһмәткешләри илә көрүшләри мәним јаддашымда белә галыб...

Кабинетинә кечиб отурурам. Чамааты гәбул едир. Севг-тәбии олараг баша дүшүрәм ки, ичәри... кирәнләр одлу-аловлу кәлибләр, бәлкә саатларла инди дејәчәкләри сөзләри үрәкләриндә көтүргој едиб әзбәрләјибләр ки, чалышыб нәји исә јаддан чыхармасынлар.

Чох күман ки, өз-өзләринә фикирләшибләр ки, дејәчәкләри сөзүн бири јаддан чыхса әлләри пулдан-тохумдан, техникадан, даһа нәләрдән чыха биләр...

Акиф мүәллим јанына кәлән мүсаһибинә илк кәлмәдән дүз сөз дејир, ону наүмид етмәмәк, үрәјини сындырмамаг хатиринә јалан данышмыр, вә'д вермир.

Бә'зиләри суаллар верирләр:

— Акиф, гардаш, олмазды ки, колхозу сахлајајдыныз? Нә күбрә дәрди чәкирдик, нә јаначаг, нә дә пул дәрди...

— Инди биз демократик дөвләт гурурук. Дүнјамалы әми, вахтилә колхозу инзибати-амирлик јолу илә сахлајырдыг. Мән сәдр идим, сән колхозчу. Мәним сөзүм сәндән өтрү ганун иди. Бармағымы һара узадырдым, ора кедирдин. Әвәзиндә... колхозун газанчы мәним әлимдә олурду, нә версәјдим, шүкүр едәрдин. Инди әкиб-бечәрдијиниз о торпаглары өзүнүзә веририк. Чәтинлик мүвәггәтидир. Көрәчәксиниз, кәләчәкдә һәр шеј јахшы олачаг.

Саатлар кечир, о, адамлары гәбул едир, мән гулаг асырам. Бу тәмиз үрәкли кәндчи баласынын дүнјанын кәрдишиндән јахшы баш чыхардан вәзифә саһибинин адамларла дил тапа билмәк, онларын үрәјини охумаг бачарығындан ләззәт алырам.

Өзү данышмајыб, башгаларындан ешитмишәм, 1993-чү илин јај аjлары биләсуварлыларын јадында ачы хатирә, горхулу јуху кими галыб. Бу о вахтлар иди ки, Әликрам Һүмбәтов Биләсувардан башламыш Астараја кими једди рајонда өзү үчүн гондарма Талыш-Муған Республикасы адлы бир дөвләт јаратмаг, бу дөвләтин президенти олмаг истәјирди.

Рајон ХДС-нин сәдри Акиф Шаһбазов нә үстүнә чәкилән силаһдан, нә дә һәбс һәдәсиндән горхмады. Әксинә, «президентин» Ләнкәранда чағырдығы ичласлара кедиб сөз алды, онун «гурачағы» гондарма һөкумәти танымајачағыны, биләсуварлыларын да бу фикирдә олдуғуну билдирди.

О вахт белә шејләри һәр киши бачармырды. 38 јашлы бу кәнд зијалысынын һәјатында исә белә һадисәләр чох олуб. «Зијалы» дедим јадыма башга бир әһвалат дүшдү. Кечән илин ијул ајында рајон ичра һакимијјәти башчысынын биринчи мүавини тә'јин олундуғуну ешидиб Акифи тәбрикә кетмишдим. Отағына кирәндә орта јашлы бир киши илә мүбаһисә едирди. Сөһбәт әснасында өјрәндим ки, бу адам кәнд мүәллимидир, оғлунун хејир иши вар. Акифин јанына кәлиб ки, тоја әрзаг тәдарүкүндә она көмәк еләсин. Акиф һәмин мүәллими баша салмаг истәди ки, рајона даһа әрзаг көндәрилмир. Мүәллим һирсләнди:

— Бәс тоју нәјлә еләјим, әти, јағы һардан тапым? Мүәллим адамам.

Акиф тәмкинлә:

— Бәс мән кимәм? — сорушду.

— Сән башчынын биринчи мүавини.

— Мәним ишим чәтиндир, сәнин?

— Сәнин. — дејә мүәллим бир аз да әсәбиләшди.

— Сәнин вахтын чох олур, мәним?

Мүәллим һөвсәләсизлик кәстәрди:

— Сөзүнүн чаныны де.

— Сөзүмүн чаны одур ки, нечә олур, мәним ишим чох, вахтым аз олур, анчаг һәјәтимдә дөрд чамыш, дөрд инәк, хејли гојун-гузу, тојуг-чүчә сахлајырам. Јағдан, әтдән јумуртадан, кәј-кәјәртидән өтрү нә базара кедирәм, нә дә биринә ағыз ачырам. Кәнддә јашајырыгса, мүәллимлијимизи, алимлијимизи кәнара гојуб торпагдан јапышмалыјыг, тәсәррүфат јаратмалыјыг. Нахыр габағына чыхмалыјыг, гојун күзү тәмизләмәлијик...

Биләсуварын садә, әмәксевәр чамааты вар. Бу рајон республикада ән ири тахылчылыг, памбыгчылыг, һејвандарлыг рајону кими танынир. Адәтән белә рајонларда варлы-пуллу адамлар да чох олур. Бу гисим рајонларын вәзифәли шәхсләри гыса мүддәтдә өзләринә мүлк-сарај тикдирир, машын алыр, чаһ-чәлал дүзәлтдирир. Мәсәләјә бу призмадан јанашанда Биләсуварда белә адамларын сајы чох олмалыдыр. Амма сәмими-гәлбдән дејирәм: Биләсуварда беләләри јохдур. Бу рајонун ән чох, өзү дә ән мө'тәбәр вәзифәләриндә Акиф Шаһбазов ишләјиб. Рајон мәркәзиндә еви белә јохдур. Кәнддәки еви исә гонум-гоншунун евиндән фәргләнмир, нечә ил ишләјир, өзүнә миник машыны да алмајыб. Бәлкә елә буна көрәдир ки, билим танынығымыз, нечә-нечә рүтбә саһибләриндән хејли фәргләнир. Биләсуварын ушагдан бөјүјә кими бүтүн чамааты Акифи өз јахын адамы һесаб едир. Бу чамаатла Акиф арасында вәзифә сәдди дејилән забитәли иллүзија һеч вахт олмајыб вә инди дә јохдур. Елә бүтүн бу кејфијјәтләринә көрәдир ки, Биләсуьар чамааты Акиф Шаһбазову өзүнә депутат, вәкил сечмәк, ону парламент күрсүсүндә көрмәк истәјир.

Тофиг ҺҮСЕЈН,
«Һәјат»ын бөлкә мүхбири.

МҮӘЛЛИМ, ШАИР, ЖУРНАЛИСТ

Рафиг Јусифоғлу. Садә, гәвазәнкар сакит вә тәмкинли бир инсан. Илк бахышдан нәзәри о гәдәр дә чәлб етмир, гарагабаг, адама јовушмаз тә'сири бағышлајыр. Елә ки, таныш олуб бир аз сөһбәт етдин, ачылышдын, о заман көрүрсән ки, гаршындакы һеч дә ади адам дејил. Савады, билији, дүнјакөрүшү, мә'нәви дүнјасы зәнкиндир, дәрин вә мә'налы сөһбәтләри илә сәни һејран гојур.

Ону Сумгајытда јахшы бир мүәллим кими, демәк олар, һамы таныјыр. Һәм дә билирләр ки, јахшы да шаирдир, әдәбијјатчыдыр. Рафиг Јусифоғлу өзүнү һәмишә мүәллим кими тәгдим етмәји севир, бу барәдә фәхарәт вә мәһәббәтлә данышыр, мүәллим олмағында ифтихар һисси дујур. Һәгигәтән дә мүәллимлик она чох шеј вермишдир: сәбир, тәмкин, ирадә, ләјагәт, гәтијјәтлик вә көзәл натиглик бачарығы! Онун атасы да вахтилә кәнддә адлы-санлы мүәллим иди. 1950-чи илдә, елә бу мүәллим аиләсиндә, Губадлы рајонунун Чардахлы кәндиндә дүнјаја көз ачмышды. Атасынын јолу илә кетмәк истәјән Рафиг Јусифоғлу орта мәктәбдән сонра Н. Туси адына Азәрбајчан Дөвләт Педагожи Университетинин филолокија факүлтәсиндә тәһсил алмыш вә 1970-чи илдә ораны мүвәффәгијјәтлә битирмишдир.

1985-чи илдә «Кәјәрчин» журналына шө'бә мүдири вәзифәсинә дә'вәт олунанда Сумгајыт мәктәбләриндә узун мүддәт мүәллимлик етдијинә көрә бу сәнәтдән һәмишәлик ајрылмаг истәмәди. Ајрылмады да! Орта мәктәбдә дәрс демәклә јанашы, журналда шө'бә мүдири кими фәалијјәтә башлады. Тез бир заманда коллективин һөрмәт вә рәғбәтини газанды, журнал сәһифәләриндә тәкчә ше'рләрлә јох, һәм дә марагլы, мә'налы, әјләнчәли материалларла чыхыш етди. Тезликлә редаксија һеј'әтинин үзвү сечилди, бир мүддәтдән сонра мәс'ул катиб олду.

60-чы иллердән мәтбуата јол ачан Рафиг Јусифоғлу ше'рләри, елми-публисистик мәгаләләри, тәрчүмәләри илә чыхыш едирди. Илк китабларындан сајылан «Јурдумјувам» вә «Әтирли дүјмәләр» нәзәр-диггәти чәлб етди, бу китаблар ушаг әдәбијјатында јахшы һадисә кими гијмәтләндирилди, әсәрләри барәдә ресензијалар, мәгаләләр чап олунду. Икинчи китабы Азәрбајчан Јазычылар Бирлији, Мәтбуат вә Информасија Назирлији вә Кәнчләр Иттифагынын биркә мүкафатына лајиг көрүлдү. Бејнәлхалг, харичи өлкәләрин мәтбуатына да јол ачды, Москванын «Детская литература» журналынын сәһифәләриндә Рафигин шәкли илә бәрабәр һәм ше'рләри, һәм дә өзү һаггында мәгалә чап олунду.

Онун ән јахшы ше'р китабларындан бири «Очаг јери» адланыр. Кәнә, торпаға, һәјата бағлылыг, тәбиәтин көзәллији, адәт-ән'әнәмизә мәһәббәт бу китабын әсас апарычы мотивләридир. Сон илләрдә чап олунан «Ајлы чығыр» китабы ушаглар үчүн нәзәрдә тутулса да, һамы үчүн марағлыдыр. Чүнки китаба топланан силсилә ше'рләрдә, поемаларда кимин үчүн јазылмасындан асылы олмајараг бәдиилик күчлүдүр.

Чичәкләр, ағачлар нәрмә охумур, амма Р. Јусифоғлунун поезијасында чичәкләрин, ағачларын охудуғу нәғмәләри ешитмәк, чөл-чәмәнин нечә әлван дона кирдијини, булагларын нечә ахдығыны, дағларын булудлара нечә учалдығыны көрмәк олар. Бу поезијада бумак олар. Бу поезијада шәһәрин еви, ағачларын шаһәри, сазын нәбзи, гарышгаларын гајғысы, арыларын иш јери вар, одлу јумаға бәнзәдилән күнәш дә ади күнәш дејил, һәм дә гајғыкеш бир анадыр, бир гыз дәнизи јухусундан ојадыр, күләк дәнизи бир китаб кими охумағы бачарыр. Бәс әтирли гыф олар, бәс сеһирли газан, јахуд будаға гонан бүлүд нәдир?! Мүтләг ше'рләри охумаг лазымдыр, ајдын олар ки, сөһбәт гыфа бәнзәр бир чичәкдән јувада бала чыхаран бир гушдан вә булбулдән кедир. Бу поезија бир-бириндән фәргләнән нә гәдәр ловһә, мәнзәрә вә бунларла бағлы ушагларын фикирләри, дүшүнчәләри, хәјаллары вә суаллары вар.

Р. Јусифоғлу ичтимаи тәдбирләрдән һеч заман кәнарда галмыр. Сумгајытда баш верән ичтимаи һадисәләрин вә әдәби аләмин мәркәзиндәдир, «168 саат» гәзетинин ән фәал јазарыдыр. Бунларла јанашы, ушаг вә кәнчләр әдәбијјаты тәнгидчиләринин Москвада кечирилән Үмумиттифаг семинарынын, еләчә дә Газахыстанда вә башга республикаларда кечирилмиш бејнәлхалг ушаг әдәбијјаты күнләринин иштиракчысыдыр.

Р. Јусифоғлу 1984-чү илдә «Азәрбајчан поемасынын инкишаф проблемләри» мөвзусунда диссертасија мүдафиә едәрәк филолокија елмләри намизәди алимлик дәрәчәси алыб.

Бу күнләрдә онун дахили имканларындан бири дә үзә чыхмышдыр. 41 сајлы Дәрбәнд Сумгајыт сечки даирәсиндән Милли Мәчлисә депутатлыға намизәд ирәли сүрүлмәси ади бир тәсадүф дејил. О, өзүнүн дахили имканларынын бөјүк олдуғуну инаныр, һәм дә буну биләнләр вә буна инананлар чохдур. Әслиндә исә мүәллим, алим, шаир, журналист кими танынан бир инсанын депутат кими фәалијјәт көстәрмәјә чан атмасы тәбиидир. Һалаллыг депутатлыға намизәд кими е'лан етдији сечкигабағы платформасы әлванлығы, бачиллији, мүһүмлүјү илә сечилир. Сумгајытын азад игтисади зонаја чеврилмәси һаггында гәрарын һәјата кечирилмәсинә чалышмаг, ушаглар үчүн әдәбијјат бурахан, дәрсликләр чап едән нәшријјатларын ишләринә јахындан көмәк етмәк, јени нәслин исламчылыг вә үмумбәшәри ахлаг руһунда тәрбијәсини диггәт мәркәзиндә сахламаг, тәләбәләрин тәгаүдләринин галдырылмасына наил олмаг кими сијаси, ичтимаи вә һәјати мәсәләләр — әслиндә онун өз үрәјиндән доған, варлығында јашајан ән бөјүк арзуларыдыр. Депутатлыға намизәд мәһз бу арзуларынын һәјата кечирилмәсинә һеч чүр биканә гала билмәјәчәјинә вә'д едир.

Т. МАҺМУД,
шаир.

Алим, дипломат, иш адамы...

Е'тираф едәк ки, бу күн милләт вәкили күрсүсү тутмаг үчүн сечкиләрдә иштирак едән намизәдләр арасында еләләри вар ки, кәләчәк Милли Мәчлисдә нә иш көрәчәкләри барәдә сөз дүшәндә дејирләр: платформам вар: — јол чәкдирәчәјәм, су мәсәләсини һәлл едәчәјәм, мәктәб биналары гаршысына асфалт дөшәтдирәчәјәм... Дүнәнә гәдәр хејријјәчи олмушам, сабаһ да гачгын вә көчкүнләри, шәһид аиләләрини унутмајачағам...

Милләт вәкили тәкчә милләтин гајғы вә мүсибәтләринә өзүнүнкү билмәклә, ел гејрәти, јурд тәәссүбү чәкмәклә, сечичиләринин проблемләрини јүксәк күрсүләрдән сәсләндирмәклә вәзифәсини битмиш һесаб етмәмәлидир, глобал дүшүнмәји бачармалы, дүнја парламент тәчрүбәсиндән хәбәрдар олмалы, халгын талејүклү мәсәләләринин һәллиндә ағсаггал мүдриклији көстәрмәлидир. Һаггында сөһбәт ачмаг истәдијимиз Әзиз Сәмәндәр оғлу Әбдүләзизов сөзүн әсл мә'насында халгын елчиси, мүдафиәчиси, дајағы, үмиди олмаға, милләт вәкили кими мәс'улијјәтли бир ишин ағырлығына таб кәтирмәјә гадир намизәдләрдән биридир.

Ә. Әбдүләзизов 1946-чы илдә Бакы шәһәриндә мүһәндис-нефтчи аиләсиндә анадан олуб. Азәрбајчан Дөвләт Университети шәргшүнаслыг факүлтәсинин әрәб дили шө'бәсини битириб. Әмәк фәалијјәтинә 1969-чу илдә Јәмән Әрәб Республикасында тәрчүмәчи кими башлајыб. Сонрадан Азәрбајчан Харичи Ишләр Назирлијиндә, республика Елмләр Академијасында, һәмчинин әрәб өлкәләриндә ишләјиб. Беш дил билир. Фәлсәфә елмләри доктորудур. Шәргшүнас алимин чап етдирдији китаблар елми ичтимаијјәт тәрәфиндән рәғбәтлә гаршыланыб.

12 сајлы Низами (Бакы шәһәри) сечки даирәсиндән депутатлыға намизәдлији ирәли сүрүлүб.

Әзиз мүәллимин тәрчүмеји-һалындакы мүһүм бир мәгамы ајрыча хатырлатмаг јеринә дүшәр. Москвада дипломатија академијасында охумаг онун ән бөјүк арзусу олуб. Лакин бүтүн чәһдләринә бахмајараг, истәјинә узун илләр говуша билмәјиб. Чүнки о дөврдә ади мүһәндис-нефтчи өвладынын белә јердә тәһсил алмасы о гәдәр дә асан мәсәлә дејилди... Әзиз мүәллим 1981-чи илдә Сов.ИКП тарихи фәнниндән «кафи» гијмәт «алыр» вә мүсабигәдән кечмир. Лакин гаршысына гојдуғу мәгсәд јолунда көстәрдији гәтијјәт дүз он ил сонра өз бәһрәсини верир. Бејәликлә, 1991-чи илдә Ә. Әбдүләзизов чох чәтинликлә ССРИ харичи ишләр назири Бессмертнынын гәбулуна дүшүр вә она академијада бурахылыш имтаһаны вермәјә һазыр олдуғуну билдирир. Бессмертны Әзиз мүәллимин сәнәдләринә бахыр, ишләрилә марагланыр вә бундан сонра Дипломатија Академијасынын ректоруна онун бурахылыш имтаһанына кирмәсинә ичазә вермәсини тапшырыр. Нәһајәт, Ә. Әбдүләзизовун хаһиши нәзәрә алыныр вә нүфузлу имтаһан комиссијасы јарадылыр. Азәрбајчанлы баласы фитри истедады вә дәрин билији илә академија тарихиндә силинмәз из гојур: дөрд саат әрзиндә беш дилдә — әрәбчә, түркчә, фарсча, франсызча, русча там курс үзрә екстерн имтаһан вериб академијаны битирмәк һаггында фәргләнмә диплому алыр.

Ә. Әбдүләзизов һәлә Шәргшүнаслыг Институтунда ишләјәркән игтисади инкишаф мәсәләләри илә дә марагланырды. Республикамызда да азад саһибкарлыға мејдан верилдији илк дөврдә о, биринчиләр сырасында базар игтисадијјатыны гурмаг јолуна гәдәм гојду. Кениш ерудисијасы, зәнкин һәјат тәчрүбәси олан алим «Азәрбајчан милли нахышлары» чохсаһәли елми-истеһсалат мүәссисәси јаратды. Бундан әсас мәгсәди өзүнүн тәшкилатчылыг бачарығындан истифадә едәрәк милли мәдәнијјәтимизи, тарихимизи дүнјада тәблиғ етмәк иди.

Танынмыш халча устасы, республиканын халг рәссамы мәрһум Ләтиф Кәримов мүәссисәнин баш бәдии мәсләһәтчиси олду. Илк халча исә 1990-чы ил Гара јанвар шәһидләринин хатирәсинә һәср едилди. «Шәһидләр» адлы һәмин халча — реквијем надир сәнәт инчиси кими тез бир вахтда мүтәхәссисләрин диггәтини чәлб етди. Узунлуғу 2 метр, ени 1 метр 35 сантиметр олан 1 милјон 220 мин илмә вурулан, 100-дән јухары рәнк чаларындан ибарәт халчаны америкалы коллексионер 100 мин доллара алмаг истәди. Әзиз мүәллим исә гијмәтли сәнәт нүмунәсини 20 Јанвар шәһидләринин хатирәсинин биринчи илдөнүмүндә Азәрбајчан Дөвләт тарихи музејинә һәдијјә верди.

Ә. Әбдүләзизов Азәрбајчанын 1918—20-чи илләрдәки әразисини әкс етдирән хатирәни көстәрәрәк дејир:

— Буну кечән ил чап етдирмишәм. Бир вахтлар бу торпагларын Азәрбајчанын олмасы барәдә Чар Русијасынын да мөһүрү, штампы јед да сәнәдини тапмышам. Өмүр вәфа гылса, бүтүн дүнјаја сүбут едәчәјәм ки, торпагларымыз заман-заман ишғал олунуб... Итирилән јурдларымызын гајтарылмасы, Азәрбајчанын мүстәгил дөвләт кими сәрһәдләринин бүтөвлүјүнүн горунмасы уғрунда мүбаризә апарачағам.

Нә гәдәр ки, торпагларымызы сон гарышына гәдәр хилас етмәмишик, нә гәдәр ки, шәһидләримизин гисасы алынмајыб, нә гәдәр ки, игтисадијјатымыз инкишаф јолуна дүшмәјиб вә бүтүн халг монолит бир гүввә кими дәмир јумруға чеврилмәјиб, мән дә халгымын гејрәтли оғуллары чәркәсиндә кечәли-күндүзлү раһатлыг билмәдән чалышачағам.

Республиканын харичи сијасәтинин дүнја сијасәти сәвијјәсиндә гурулмасы мәним әсас принсипим, һәјат амалым вә арзум олачагдыр. Вә инандырмаг истәјирәм ки, милләт вәкили сечилсәм дә, сечилмәсәм дә өмрүм боју бу арзуну реаллашдырмаг үчүн мүбаризә апарачағам.

Нәзирмәммәд ГУЛИЈЕВ,
Вагиф БАЈРАМОВ.

ДАҺА БЕШ НӘФӘР ҺӘМВӘТӘНИМИЗ АЗАД ЕДИЛМИШДИР

Һәрби әсирләрин, киров ларын вә иткин дүшәнләрин ишләри үзрә Дөвләт комиссијасынын вә Бејнәлхалг Гырмызы Хач Комитәсинин Азәрбајчандакы нүмајәндәлијинин сә'јләри нәтичәсиндә даһа беш нәфәр Азәрбајчан вәтәндашы ермәни әсирлијиндән азад едиләрәк өз евләринә гајытмышлар. Бејнәлхалг Гырмызы Хач Комитәсинин Азәрбајчандакы нүмајәндәлији әсирләрин чәбһә хәттиндән тәһлүкәсиз кечирилиб һөкумәт нүмајәндәләринә тәһвил верилмәсини тә'мин етмишләр.

Азад оланлардан ики нәфәри һәрбчи, үч нәфәри исә мүлки вәтәндашдыр. Һәрбчиләр, сырави әскәрләр — 1962-чи илдә анадан олмуш бакылы Низамәддин Үмид оғлу Бајрамов вә 1974-чү илдә Ағстафада анадан олмуш Мүршүд Фәрһад оғлу Мәсмәлијевдир.

Үч мүлки вәтәндашдан ики нәфәри ајашлы олдугларына көрә бурахылмышлар. Бунлардан бири 1977-чи илдә Лачын рајонунда анадан олмуш Мүшфиг Надир оғлу Әлијев, икинчиси исә 1979-чу илдә Кәлбәчәрдә анадан олмуш Забил Камран оғлу Сәфәровдур. Үчүнчү мүлки вәтәндаш — 1947-чи илдә Күрдәмир рајонунда анадан олмуш Гајасы Һачыбала оғлу Гәнијевдир.

Дөвләт комиссијасы ишчи групунун сәдри Ибраһим Һүсејнов АзәрТАч-ын мүхбиринә демишдир ки, әсирликдән азад олунмушларын психоложи вә соматик вәзијјәти чох писдир. Әсирликдән бирбаша Мүдафиә Назирлијинин госпиталына кәтирилмиш Низамәддин Бајрамовун сәһһәти исә даһа чох нараһатлыг доғурур.

Дөвләт комиссијасында һәмчинин билдирмишләр ки, Азәрбајчан тәрәфи һеч бир илкин шәртләр ирәли сүрмәдән, һуманитар һүгуга вә Ченеврә конвенсијасынын мүддәаларына әсасланараг ермәни милләтиндән олан вәтәндашы гаршы тәрәфә гајтармышдыр.

ХОЧАЛЫ АҒРЫСЫ ҮРӘЈИМИЗДӘДИР

Хочалы... 1992-чи ил феврал ајынын 25-дән 26-на кечән кечә бу шәһәрин ады е'лан олунмамыш мүһарибәнин ганлы салнамәсинә һәкк олунду. МДБ-нин 366-чы мотоатычы алајынын көмәји илә ермәни ордусу тәрәфиндән Хочалы шәһәри јер үзүндән силинди, сакинләри күлләләнди, танклар алтында галдылар. Бу инсанларын јеканә күнаһы онларын азәрбајчанлы олмасы иди. Хочалыларын ики мин нәфәри һәлак олду. 1.800-ү әсир дүшдү, бир нечә мини јараланды. Шәһәрин једди минлик әһалисиндән јалныз чүзи бир һиссәси өзүнү Ағдама јетирә билди.

Бу фактлар барәсиндә нојабрын 2-дә «Хочалы» Јаддаш Хејријјә Чәмијјәтинин кечирдији елми вә әмәли конфрансда бир даһа сөһбәт ачылды.

Һ. Асланов адына Мәркәзи забитләр евиндәки конфранс «Азәрбајчана вә азәрбајчанлылара гаршы ермәни тәчавүзү» мөвзусуна һәср олунмушду. Конфрансы кириш сөзү илә «Хочалы» Јаддаш Хејријјә Чәмијјәтинин сәдри Бәкир Мәммәдов ачды. О, мә'лумат верәрәк билдирди ки, «Хочалы» Јаддаш Хејријјә Чәмијјәти 1995 — 1996-чы илләрдә «Дәрвәш марафон»у кечирир. Марафонда дөвләтчилијимизин, мүстәгиллијимизин горунмасы, халгымызын һәмрә'јлији, вәтәнпәрвәрлик, јаддашымыз, милли гејрәтимиз, әдаләт, дүзкүнлүк, торпагларымызын азад олунмасы, ермәни фашистләринин дүнја ичтимаијјәти гаршысында ифша едилмәси тәблиғ едиләчәк. Марафон Бакы шәһәриндә, Азәрбајчанын рајонларында, Русија, Прибалтика, Орта Асија, Украјна вә дикәр харичи өлкәләрдә азәрбајчанлыларын мәскунлашдығы јерләрдә кечириләчәкдир. Марафон дөврүндә һәмчинин сәфирликләрлә, гачгынларла, әскәрләрлә көрүшләр кечириләчәк, китаблар, албомлар бурахылачаг, сәркиләр тәшкил олуначагдыр. Бу барәдә мәтбуатда мә'луматлар, чыхышлар, бәјанатлар вериләчәк. Натиг ону да гејд етди ки, марафон ики мәрһәләдә — биринчи мәрһәлә Азәрбајчан Республикасында, икинчи мәрһәлә исә харичи өлкәләр үзрә — јекунлашдырылачаг. Һәр икисинин јекунунда президентимизин иштиракы олачаг. Јекун јығынчагларында марафонун кедишинә көмәклик едәнләрә милли гәһрәманымыз Әлиф Һачыјевин адына гәһрәманлыг диплому вериләчәк вә онлар Хочалынын фәхри вәтәндашы һесаб едиләчәкләр.

Сонра Азәрбајчан ЕА Милли Мүнасибәтләр Институтунун директору Вагиф Арзуманлы, Назирләр Кабинети јанында Баш Архив Идарәсинин рәиси Атахан Пашајев, елми ишчи Назим Мустафа, шаир-публисист Абдулла Гурбани мә'рузә етдиләр.

Даһа сонра чыхышлар башланды. Хочалы сојгырымыны әкс етдирән видеокасетләр көстәрилди, сәркиј нүмајиш етдирилди. Сәркидә Сабир Һүсејновун «Хочалыдан кәлән сәс» вә Зијәддин Султановун «Хочалы фачиәси» китаблары да гојулмушду. Бүтүн бунлар ону көстәрир ки, Хочалы ағрысы һәмишә халгымызын үрәјиндәдир.

Елчин КАМАЛ.

ЈЕНИ ҺАВА РЕЈСИ

Нахчыван аеропортунда јени учуш-енмә золағынын тикинтиси баша чатдырылмышдыр.

«Азал» Дөвләт Консерни, «Азәравтојол» Дөвләт Ширкәти, Дөвләт Архитектура вә Тикинти Комитәси бу ишдә хүсуси фәаллыг көстәрмишләр.

Нахчыван — Москва һава маршрутунун ачылмасы јерли сакинләрин севинчинә сәбәб олмушдур.

Тикинтидә фәргләнән иншаатчылара фәхри дипломлар вә гијмәтли һәдијјәләр верилмишдир.

КӘНД ТӘСӘРРҮФАТЫ НАЗИРЛИЈИНИН МӘТБУАТ МӘРКӘЗИ ХӘБӘР ВЕРИР:

ТОХУМЧУЛУГ ТӘСӘРРҮФАТЫНА КӨМӘК

Азәрбајчан һөкумәти, Дүнја Банкы вә Канаданын УМА Чиоматикс компанијасы арасында әлдә едилмиш разылыға әсасән Назирләр Кабинетинин, Кәнд Тәсәррүфаты Назирлијинин, Дөвләт Торпаг Комитәсинин вә Дөвләт Кеодезија вә Картографија Комитәсинин рәһбәр ишчи вә мүтәхәссисләриндән ибарәт груп торпаг базарлары, торпагларын гејдијјаты системи үзрә тәчрүбәнин өјрәнилмәси мәгсәдилә Канаданын Алберта әјаләтиндә олмушлар.

Кәнд Тәсәррүфаты Назирлијинин бу сәфәрдә игтисади ислаһатлар идарәсинин рәиси Фаиг Искәндәров тәмсил етмишдир. Сөһбәт заманы о демишдир:

— Канада 10 әјаләтдән ибарәтдир. Алберта әјаләти өлкәнин гәрбиндә јерләшир вә өз тәбии-иглим шәраитинә көрә Шәрги Русијаны, бир гәдәр дә Сибири хатырладыр. Бу әјаләтин әразиси Азәрбајчанын әразисиндән 7,6 дәфә чох, әһалиси исә 2,8 дәфә аздыр. Фермерләр чәми әһалинин 7 фаизини тәшкил едирләр. Фермерләрин фәалијјәти барәдә статистик мә'луматлар 5 илдә бир дәфә топланыр. Бу бир нөв инвентарлашдырма характери дашыјыр. Галан вахт үчүн мә'луматлар тәдарүк вә е'мал мүәссисәләриндән топланыр вә апарылан сечмә мүшаһидә материалларына әсасланыр.

Канадада кәнд тәсәррүфатынын идарә едилмәси үч пилләли структур васитәсилә һәјата кечирилир. Бунлар федерал кәнд тәсәррүфаты назирлији, әјаләт кәнд тәсәррүфаты назирлији вә јерли кәнд тәсәррүфаты шураларыдыр. Јерли кәнд тәсәррүфаты шураларынын әсас вәзифәси фермерләри габагчыл технолокија, базарлар барәдә информасија илә тә'мин етмәк, алаг биткиләри, зәрәрверичи вә хәстәликләрә гаршы мүбаризәни тәшкил етмәк вә саирдир. Бу шураларын фәалијјәти бәлдијјә (40 фаиз) вә јерли (60 фаиз) бүдчә һесабына малијјәләшдирилир. Кәнд тәсәррүфаты шураларынын бүдчәдәнкәнар кәлир кәтирән хидмәт саһәләри өзәлләшдирилир вә сәрбәст хидмәт структурлары јарадылыр.

Ф. Искәндәров ону да гејд етмишдир ки, Алберта әјаләтиндә торпаг базарлары, торпагларын гејдијјаты үзрә өјрәнилән тәчрүбә әсасында бә'зи мүлаһизә вә тәклифләр һазырланыб Дөвләт аграр ислаһат комиссијасына верилмишдир.

ХАРИЧИ ӨЛКӘНИН ТӘЧРҮБӘСИ ӨЈРӘНИЛИР

Түркијә Харичи Ишләр Назирлији Түрк Әмәкдашлыг Инкишаф Акентлијинин (ТИКА) Азәрбајчан тәмсилчиси Синан Очан вә акентлијин мүтәхәссисләр групу августун ахырларында Хачмазда олмушдур. Онлар тохумчулуг тәсәррүфатларынын јенидән гурулмасына көмәк көстәрилмәси мәгсәдилә рајонун «Елит» ЕИБ-нин (Елми Тәдгигат Әкинчилик Институту) тәркибинә дахил олан «28 Мај» тохумчулуг тәсәррүфатынын тахыл тохумчулуғу үзрә јенидән гурулмасы имканларыны арашдырмыш, техника вә технолокијаја тәләбаты өјрәнмишләр. Илк аддым олараг бу илин пајызында һәмин тәсәррүфатда ТИКА-нын һесабына 30 тон мигдарында тәмәннасыз 4 буғда сорту әкилмәси вә лазыми техники көмәклик көстәрилмәси нәзәрдә тутулмушдур.

Һазырда нәзәрдә тутулан тохум вә 2 тохумсәпән агрегат рајона кәтирилмиш вә сәпинә башланылмышдыр.

РЕПЛИКА

«...ЈЕЈӘНДӘ ОРТАГ ГАРДАШЛАР»

Һәгигәт будур ки, түтүнчүлүк игтисади бахымдан кәлирли саһә олса да, Нахчыван МР-ин мүлкијјәт формасындан асылы олмајараг бүтүн тәсәррүфатларында онун истеһсалы кетдикчә ашағы дүшүр. Һәр мөвсүмдә бу саһә илә мәшғул олан нәинки тәсәррүфатларын, аз гала рајонларын да сајы азалыр. Иш о јерә чатыб ки, бу саһәнин инкишафы үчүн бөјүк имканлара малик Бабәк кими ири бир рајонда бу ил вур-тут 7 тон гуру түтүн топланылыб. Белә кетсә чох күман ки, кәлән ил бурада да түтүнчүлүк тамам унудулачаг.

Мухтар республикада түтүнчүлүклә мәшғул олан јеканә јер Шәрур торпағыдыр. Анчаг орада да ишләрин кедиши севиндиричи дејилдир. Бир һалда ки, бурада сон илләр түтүн истеһсалы керилләмәкдәдир, онда даһа ирәлиләјишдән нечә данышмаг, она үмид бәсләмәк олар. Чари илдә түтүн плантасијаларындан кифајәт гәдәр јарпаг дәрилмәјиб. Нәтичәдә тапшырыг хејли кәсирдә галыб, 1.279 тон әвәзинә 865 тон түтүн јарпағы топланыб.

Истеһсалын ашағы дүшмәсинин сәбәбләри чохдур. Башлычасы исә истеһсалчы илә марагланан, она гајғы көстәрән јох дәрәчәсинә еиниб. Белә олан һалда исә тәбии ки, әмәкчинин әли ишдән сојујур.

Истеһсалын һәчми ашағы дүшсә дә, түтүн гәбулу илә мәшғул олан мәнтәгәләрин сајы азалмыр, әксинә артыр. Инди тәкчә Шәрур рајонунда үч белә мәнтәгә фәалијјәт көстәрир. Онлар јалныз һазыр көкәнин саһибидирләр. Түтүнчүләри јалныз илдә бир дәфә јадларына салырлар. Өзү дә әкиндә јох, бичиндә јох, јејәндә ортаг гардаш олурлар. Онларын вәзифәси бирчә шејдир: гәбул етдикләри мәһсулу Нахчыван шәһәриндәки түтүн ферментасија заводуна сатмаг. Завод илә бу гәбул мәнтәгәләри арасында мәсафә исә о гәдәр дә узаг дејил.

Истәр-истәмәз ортаја белә бир суал чыхыр: көрәсән бу мәнтәгәләрин башчылары түтүнчүлүклә керилләмәнин гаршысыны алмаг үчүн нијә көмәк көстәрмирләр? Јахуд онларын өзләри истеһсалла нә вахт мәшғул олачаглар?

Мәммәд МӘММӘДОВ,
«Һәјат»ын бөлкә мүхбири.